

Промяна на брачния режим

Сесил Лисанти, Преподавател в Университета в Монпелие I

Промяната на брачния режим е въпрос, който съществува отскоро във френското право. В исторически план, френското право на брачните режими се регулираше от един много строг принцип, този на **неизменяемост** на брачния режим. При прилагането на този принцип, за защита както на съпрузите, така и на трети лица, бе забранено на съпрузите да променят брачния режим след сключване на брака. Този принцип бе абсолютно залегнал в Гражданския кодекс от 1804 година.

На практика, това бе незадоволително решение. Тъй като в момента на сключване на брак, съпрузите не са наясно с всичко, което касае тяхната бъдеща професионална дейност, както и бъдещата им собственост, често по време на брака, те си дават сметка, че изборът от тях брачен режим не е приложим. Нормата за неизменяемост се оказва твърде строга. Ето защо, както често става, налага се Правото да бъде адаптирано към фактите.

Законът от 13 юли 1965 година смекчава тази строга норма. Той възстановява това, което някои автори наричат “контролирана променливост” на брачния режим. В действителност, макар и принципа за неизменяемост да бе запазен, той бе в значителна степен смекчен. Промяната на брачния режим стана възможна, но подчинена на съдебен контрол. Необходими са две условия за промяна на брачния режим: договор между съпрузите и официално одобрение на този договор от Съда.

От 1965 година насам, практиката показва, че доброволната промяна на брачния режим е често използвана. Най-често се налага поради имуществени причини. В някои случаи, единият от съпрузите става търговец или се увеличават отговорностите му в търговската дейност, което насочва съпрузите към режим на разделност. При други, в края на живота си, съпрузите решават да намалят строгите норми на наследственото право за преживелия съпруг, което води до приемане на режим на пълна съпругеска имуществена общност с клауза за присъждане на общото имущество на останалия жив¹.

Преди време започна дебат относно необходимостта от запазване на съдебния контрол върху промяната на брачния режим. Този дебат бе стартиран с влизането в сила

на Хагската конвенция от 14 март 1978 година. Тази конвенция позволява всъщност на съпрузите, в чиито отношения има международен елемент, да променят брачния режим без съдебен контрол (Хага, 14 март 1978 г., чл. 6). Част от теоретиците предложиха тогава да се премахне прибягването до съдия при промяна на брачен режим. Освен това, бе изтъкнато също, че на практика рядко има отказ от съда да одобри официално тази промяна.

По повод реформата в наследственото право, с едно малко изменение, законът от 26 юни 2006 година облекчава условията за промяна на брачния режим. Взетото решение все пак е предпазливо: извън правна уредба на промяната на брачния режим е частична: в действителност, ако този принцип стане *a priori*, то той съдържа изключения, които са от значение. Тези нови правила, изложени в член 1397 на гражданския кодекс, влязоха в сила на 1 януари 2007 година.

За да ви представя тези правила, ще противопоставя по класически начин **условията (I) на действието (II) на промяната на брачния режим.**

I- Условия за промяна на брачния режим

Въпреки извън правната уредба, заложен в закона от 23 юни 2006 година, двете основни условия се запазват: споразумение между съпрузите (A) и официално потвърждение от съда (B).

A – Споразумение за промяна.

По отношение на формата, алинея 1ва на член 1397 *in fine* изисква споразумението за промяна да бъде изготвено под формата на **нотариално заверен документ**. Този документ, под заплахата да не бъде нищожен, трябва да съдържа **прекратяване** на изменения брачен режим.

---

¹ Промените в режима на законовата общност, общата собственост на мебели и придобивки и участие в придобитото по време на брака остават на заден план (второстепенни).

По същество, текста въвежда множество условия : условия свързани със **страните** в промяната, срока, след който промяната може да бъде поискана и съдържанието на промяната.

1- На първо място що се отнася до **страните** в промяната, касае се разбира се до двамата съпрузи.

2- Относно срока, след който страните могат да поискат промяна, този срок е **две години** след сключване на брака. Той е изискуем за I-вата промяна на режима, но също така и за периода между първата и последващите промени. С други думи, всеки път, когато съпрузите поискат да внесат промяна в брачния си режим, независимо дали е пълна и частична, те трябва да изчакат да измине срока от две години след предишната промяна.

3- Относно **съдържанието** на промяната, тук се прилага принципа на **свободния избор** - както и при изготвянето на брачния договор преди сключването му .

Съпрузите могат да изберат да сменят тотално брачния си режим. Те могат да направят само **частична** промяна, като изменят състава на масата притежавания, разпределението на правомощията или да прекратят режима. Юриспруденцията допуска именно промяната да засегне само определено имущество².

Явно, **принципа на свободния избор на съдържанието на споразумението е подчинен на същото ограничение**, както това при първоначалния брачен договор, тоест зачитане на добрите нрави и разпоредбите на публичния ред. Въпреки това, предвижда се **допълнително изискване** при изменението, тъй както това е предвидено в алинея , на член 1397, а именно промяната трябва да бъде направена в **интерес на семейството**. Освен това, съдебната практика изисква договора да не засяга **правата на кредиторите**. Да уточним смисъла на тези две ограничения на свободата на съпрузите :

1-во ограничение в съдържанието на споразумението: понятието за семейния интерес. Това е рамково понятие, което предлага на съдията широко поле на интерпретиране. При промяната на брачния режим, съдията прави всъщност една твърде

---

² Например, за да се въведе в обща имуществена собственост терен, който принадлежи на съпруга, върху който има постройка изградена с общи средства :Cass. civ. 1er, 21 janvier 1992 : Bull. civ. I, n° 24 ; D. 1993, somm. p. 218, obs. LUCET.

свободна интерпретация в частност относно понятието за семейство. Така, интереса на семейството може да бъде :

- *Интереса на семейната клетка, естествено, на цялото семейство, тоест както на съпрузите, така и на децата.* Съдията трябва да провери дали новоизбрания режим е достатъчно съобразен с интереса на семейната клетка. В този случай се приема, че ако професионалната дейност на единия от съпрузите носи рискове за семейното имущество, промяната е оправдана³, в частност промяна в полза на разделение на имуществото.

- *Интереса на семейството, това може да бъде също интереса на единия съпруг.* Интереса на семейството в този случай има индивидуален характер. Към това се прибъгва, за да се защити финансовото състояние на единия от съпрузите, в частност когато жената се отказва от всякаква професионална дейност и строгостта на наследственото право по отношения на нея рискува да я постави в несигурно положение. Тогава се възприема режим на обща имуществена собственост⁴.

- *Интереса на семейството може да бъде оправдания интерес на децата.* Случва се, приемането на общност върху цялото имущество да бъде продиктувано от намерението да се навреди на дете от първия брак, като по време на разглеждането в съда бъде прикрито дори съществуването му. В действителност, дори тези деца да разполагат с известни средства (ограничено действие на член 1527 ал. 2), за да се запази тяхното наследствено законно право, юриспруденцията понякога отказва промяна на брачния режим в съответствие с тяхното положение⁵.

2-ро ограничение в съдържанието на споразумението : правата на кредиторите. Те не би трябвало да бъдат засегнати от промяната на режима. Несъмнено, всяка промяна задължително оказва влияние на кредиторите. Например, приемането на режим на разделност на имуществото ще ограничи техните права върху имуществото на съпруга длъжник. Естествено, подобен начин на разсъждение не се взема под внимание.

---

³ Civ. 1re, 25 mai 1982 : D. 82, IR, 425 ; Defrénois 1983, art. 33104, p. 918, note CHAMPENOIS.

⁴ Касационният съд реши по този начин, че може да бъде възприета промяна на брачния режим с режим на общност върху цялото имущество с клауза за пълно присъждане на общността на последния преживял, дори ако тази промяна може да оцети правата на децата. Съдът прецени, че интереса на семейството трябва да бъде обект на обща оценка и дори факта, че единия от членовете на семейството е оцетен, това не би попречило на промяната. Civ. 1re, 6 janvier 1976 : D. 76, 253, note PONSARD.

⁵ Civ. 1re, 5 juillet 1989 : Defrénois 1989, art. 34595, p. 1143, note CHAMPENOIS.

Това, което решава съдията е промяната да не **бъде продиктувана от желанието да се повлияе на правата на трети лица**. Промяната не трябва да се възприема като **измама** с правата на кредиторите⁶.

В – Съдебно одобрение на споразумението

Извън правната уредба на промяната на брачния режим, в резултат от закона от 23 юни 2006 година е частична : в действителност, ако то *a priori* става принцип (1°), този принцип съдържа същевременно изключения от голямо значение (2°).

1- Принципа на освобождаване от съдебно одобрение

С постановяване на решение противоположно по отношение на вътрешното право, се въвежда принципа на извън правна уредба на промяната на брачния режим. **Така, по принцип, промяната може да се направи без официално одобрение на съдията** : промяната може да стане с обикновен нотариално заверен документ, при условие, че тази промяна, съобразно разпоредбите на член 1397 на гражданския кодекс “съответства на интереса на семейството”. Липсата на съдебен контрол изисква специална **защита**, която минава, *a priori*, през **информираност** и, *a posteriori*, през право на **възражение**.

- Относно, *a priori*, **информираността**, тя се изразява по два начина :

На първо място, чрез **обявление** : член 1397 ал.. 3 от новия ГПК предвижда публикуване на съобщение във официален вестник за обяви в департамента по местоживееене на съпрузите. Това обявление позволява трети лица да бъдат информирани за промяната на брачния режим, в частност кредиторите на съпрузите.

След това, чрез **уведомление** : член 1300 от новия ГПК предвижда уведомяване на лицата, които са страни по променения договор, както и пълнолетните деца. В това

---

⁶ Юриспруденцията допуска, че измамата е резултат от неравномерния характер на разпределението между съпрузите, жената да получи всички недвижими и движими вещи, а мъжът, с много кредитори, получава само една кола. И обратно, няма обезателно измама с правата на трети лица, когато единия съпруг в състояние на съдебна ликвидация решава да премине от законна общност към режим на разделност на имуществото. Също така, юриспруденцията смята, че вземането под внимание на данъчния интерес не представлява измама спрямо фиска.

уведомление, трябва да се отбележи правото на възражение (решение от 23 декември 2006 година).

- Относно, a posteriori, **възражението**, то трябва да бъде мотивирано и направено в срок от 3 месеца от уведомлението или публикуването. Що се отнася до формата, то се изготвя на базата на направено от автора на възражението уведомление пред нотариус, което има за цел да информира (чл. 1300-1 новия ГПК). Възражението възстановява съдебния контрол.

2- Изключение за съдебното одобрение

- В какви случаи?

- Когато има малолетни деца (1397, ал. 5 ГК)

или

- При възражение (1397, ал. 4, ГК)

- По какъв начин ?

Производството по съдебно одобрение е регламентирано от член 1300 и следващи на новия ГПК. Това е **охранително производство**, чиято цел е съдията да провери дали промяната на брачния режим е в съответствие с интереса на семейството. Компетентният съд е Окръжният съд по местоживеене на семейството.

Във всеки случай, съдебното производство започва с **общ иск на съпрузите**, към които те прилагат заверен препис от нотариално заверения документ за промяна. Съпрузите, или по-точно техният адвокат, трябва да мотивира иска, за да удостовери, че е съобразен с интереса на семейството.

За да проведе съдебното производство, съдията разполага с всички правомощия предоставени му от охранителното производство. Той може да извърши служебно всички необходими разследвания и по-точно може да изслуша всяко лице, което има възможност да го осветли, като например децата на двойката, извънбрачни деца или деца от първия

брак⁷. Той не е свързан обаче със събиране на становища. След като извърши това разследване, провери законността на иска и изслуша Прокуратурата, съдът ще може да се произнесе със съдебно решение за одобрение.

Съдебното решение за одобрение може само да допусне одобрение или да го откаже. Той не би могъл да се произнесе с частично одобрение, тъй като това би означавало вмешателство във волята на съпрузите.

II- Действие на промяната на брачния режим

Трябва да се прави разлика между действието на промяната спрямо съпрузите (А) и по отношения на трети лица (В).

А – Действие спрямо съпрузите

Промяната на брачния режим води до прекратяване на предишния режим. Влизането в действие на промяната на брачния режим по отношение съпрузите варира съобразно това, дали споразумението е било обект на съдебно одобрение или не. Ако промяната на брачния режим не е била подложена на съдебно одобрение, действието ѝ започва от момента на подписване на нотариално заверения документ. И обратно, ако има официално одобрение, действието на промяната започва да тече от датата на съдебното решение.

В– Действие спрямо трети лица

За да има действие промяната на брачния режим спрямо трети лица, трябва да се използват някои **средства за обявяване**.

Промяната трябва да бъде отбелязана в оригиналния документ на изменения договор. Освен това, промяната трябва да бъде отбелязана в края на акта за сключен брак между съпрузите. Трябва да се отбележи, че ако дори единият от съпрузите е търговец, промяната се отбелязва също в Търговския (член 1397 ал. 7).

---

⁷ Paris, 7 octobre 1993 : Gaz. Pal. 94, 2, somm. 607.

По принцип, промяната на брачния режим има действие спрямо трети лица едва **три месеца** след като отбелязването ѝ се извърши в акта за брак. Ако тази формалност не бъде извършена, промяната на режима им е **непротивопоставима**.

Текстът предвижда обаче едно изключение (чл. 1397, ал. 3). Промяната на брачния режим ще е противопоставима на трети лица дори ако отбелязването не е направено, стига съпрузите да са декларирали в акта, че са променили своя брачен режим.

В заключение, може да се подчертае, че по принцип законовите изменения свързани с промяната на брачния режим се вписват в развитието на френското семейно право : извън правната уредба на промяната на брачния режим е резултат от вятъра на либерализация и договорното начало в семейното право. Същевременно няма сътресения: този вятър, появил се в резултат на закона от 23 юни 2006 година е само един лек летен бриз : на практика, обратно на външната привидност, съдебното одобрение ще остане често явление (не само при наличие на малолетни деца). Тези последни законодателни промени не изменят коренно френското право в тази сфера.